

ELŐFIZETÉSI ARAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre... 16 kor.
 Negyedévre... 4 «
 Helyben háshoz hordva:
 Egész évre... 20 kor.
 Negyedévre... 5 «
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre... 24 kor.
 Negyedévre... 6 «

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és
 ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáca-utca 3.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására
 vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, július 11.

A kvóta.

(K. Ó.) Az osztrákok nincsenek megelégedve a kvóta mai arányával. Keveselik azt, amit a magyarok fizetnek. A mostani kvótaarány a 34,4 százalék helyett 42,4 százalékot követelnek. És hogy ez irányú követelésüknek nagyobb nyomateköt adjanak, az osztrák kvótabizottságban az egyenlő teherviselési arány, az 50—50 százalék mellett is kardoskodtak. Beérték aztán a 42,4 százalékkal is, de mindenesetre jellemző, hogy az osztrák kvótabizottság szükségesnek tartotta a kvótának magyar részről leendő felemelését sürgetni.

Ezzel szemben a magyar kvótabizottság mi okból érte be a jelenlegi állapot fentartásával? — alig tudjuk megérteni. E helyütt alkalmazott politikai opportunizmus bizonyára rosul van alkalmazva. Mert előékenységgel és méltányossággal az osztrák kapzsiságot lefegyverezni úgy sem lehet. A kvótabizottságnak ez a határozata az osztrákokban azt a látszatot kelti, hogy mi nagyon is meg vagyunk elégedve a jelenlegi kvótaarányval.

A mostani időket, mikor a kiegyezési tárgyalások teljes erővel folynak és si-

kerrel kecsegtetnek, mi sem tartjuk alkalmasaknak arra, hogy ezen a téren támasztott lehetetlen követelésekkel komplikáljuk a helyzetet. Mindazonáltal nem ártott volna a kvótaarány leszállításának követelésével, esetleg Földes kvótabizottsági tag indítványának elfogadásával kifejezést adni annak, hogy Magyarország az igazságnál máris magasabb arányban van igénybe véve.

Lám az osztrákok nem voltak oly kényesek. Szem előtt tartva a már régen bevált politikai axiómát, a ki birja, az marja, nemcsak a kvóta magyar részének felemelését, hanem azt is követelik, hogy a kvótakérdést együttesen oldjuk meg a kiegyezés kérdésével. Ezzel is zavart akarván okozni a folyamatban levő kiegyezési tárgyalások menetén.

A magyar kvótabizottság a helyzetet mindössze annyit akar javítani, hogy követeli a magyar kvótaarányban a határörvidéki precipium beszámítását. Az 1872. évi IV. t. c. 2. § a értelmében a közös költégek évenként megállapítandó összegéből előbb 2 százalék a magyar állam terhére számításba vétetik és a fenmaradó összeg osztatik meg a kvótakulcs szerint. A határörvidék polgárosításával rank szakadt ez a teher, éppen oly kivételes teherviselés, mint a közös államadósság oly módon való konvertá-

lásának elfogadása, mely a tőkésítés százalékának kiszámításánál az osztrákoknak tesz jogosulatlan előnyöket. Ha az 5 százalékos tőkésítés helyett bele megyünk a 4,35 százalékosba, szép summat ajándékozunk az osztrák telhetlenségnek.

A magyar kvótabizottság is belátja, hogy a két álláspont között oly nagy az eltérés, hogy megegyezésről szó sem lehet, de vajjon a két álláspont között nagyobb lett volna-e az eltérés, ha magyar kvótabizottság a hozzájárulási arány leszállítását követelte volna? A mi annál inkább ajánlatos lett volna, mivel az osztrák kvótabizottság a régi vesszőparipán lovagol és a kvóta a népesség arányának megfelelően akarja megállapítani. Egyenlő gazdasági viszonyokkal bíró országok között a népesség aránya lehet, hogy méltányos alap, de olyan két ország között, mint Ausztria és Magyarország, csak a teherviselési képesség lehet az az alap, mely sérelem nélkül a kvóta megállapításánál kiindulási pontul szolgálhat.

Ausztria a közös intézmények, de főképpen a vám és pénzügyi politika révén Magyarország gyengítésével és károsításával gyarapodott. Uly hatalmas ipara van, mely leirt befektetésekkel dolgozik és a vámpolitika révén Magyaror-

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

A hozomány.

Egy házasságközvetítő irodájában. Közjegyző is van jelen.

A felek: Turnadon ur és a felesége. — Barbardon ur és a felesége. — Turnadon kisasszony és ifj. Barbardon ur.

Turnadon papa (diktál a közjegyzőnek): A ház megér mondjuk...

Barbardon papa (közbeszólva): Harmincezer frankot.

Turnadon: Harmincezer frankot? rongyos harmincezeret! Azt hiszi? No ön ugyan nem sokat ért a becsléshez. Az én házam 85.000 frankot ér. (A közjegyzőhöz): Irja kérem 85.000 frank...

Barbardon: Bocsánat! Ebbe nem egyezem bele. Turnadon ur kissé vérmes számításokkal becsüli meg a házat. Vegyük csak szép rendjén a dolgokat. Turnadon ur azt mondja 85.000, mert tudja, hogy le fogunk alkudni belőle tizenöt ezrest s így 70.000 frankkal számíthatja be a hozományba. Csakhogy a ház nem ér többet 50.000 franknál. Mivel pedig huszezer

frank teher van rá betáblázva, nem fogadhatom el 30.000 franknál nagyobb értékben. Ehez ragaszkodom.

Turnadon: Ez már mégis csak... (Ingerülten.) Uram, ha nem tekinteném, hogy a lányom boldogságáról van szó, akkor én önt egyszerűen itt hagynám! Szóba sem állanék az ural. Hát csaló ak néz engem!

Mme Turnadon: De Georges! légy engedékenyebb... csillapodjál.

Mme Barbardon: Bocsánat, kedves barátom, de a férjemnek igaza van. Csak nem fogadhatjuk el a fiám számára 95.000 frankban a házat, amely csak a harmadát éri meg ez összegnek!

Turnadon: Nohát én pedig nem adom oda a házat ennyiért. Inkább megtartom a lányomat is. Csak nem szedetem rá magamat!

A közjegyző: Uraim, az időm drága... Barbardon: Irjon harmincezeret!

Turnadon: Irjon 85.000 frankot!

Barbardon: Ez az utolsó szava?

Turnadon (miután tanácskozott a feleségével): Nem bánom. Engedek valamit az árból. Irjon hatvanezeret.

Barbardon: Hát a teher? a huszezer frank teher?

Turnadon: Azt természetesen leszámítjuk.

Barbardon: Marad tehát 40.000 frank. Jól van. Nem alkuszom. Irjon 40.000-et.

Turnadon (gyilkos pillantást vet rá s a foga közt morogja): Gazember!

A közjegyző: Akkor tehát a következőképpen fog hangzani: »En Georges Turnadon lakom itt- és itt, ezennel biztosítok Suzanne lányomnak Alfonz Barbardon ural kötetendő házasságára 200.000 frank hozományt. Még pedig a következő értékekben. 1. Lakóházamat 40.000 frank értékben...

Turnadon: Helyes. Menjünk tovább. 2. Kertemet...

Susanne és Alfonz az ablakban ülnek. Gyönyörű májusi verőfény, a boulevard tele van sétálókkal.

Susanne, Alfonz karjára támaszkodva, elmerengve néz ki. Már látja magát szép menyasszonyi ruhában a Madeleine templom oltára előtt állani s az orgona zug, a virágos fehér ruhás nyoszolyólányok közt olyan lesz ő, mint egy angyal...

Alfonz elmélyed mátkájának a nézésébe. A haja gyönyörű. A nyaka egyszerűen csókolni való. Szép kék szemében jóságos lélek tükröződik.

— Ilyen szép jószágot milyen egyszerűen adnak el! gondolja magában. Mintha

A mai naptól kezdve! PFAFF-nál
Valódi Panama kalapok 6 frt. 50 és 10 frt.

szág látta el olcsó nyersanyaggal és élelmiszerekkel. Ami neki erősgül szolgált, minket gyengített. Szóval gyarmati helyzetben voltunk, melyből most kezdünk óriási áldozatok árán kiemelkedni. Hasonlítsunk össze egy osztrák iparos családot kereseti és teljesítési képességével egy magyar kisgazdával és akkor elöztünk van az osztrák kvótabizottság lehetetlen követelésével.

Még azt szeretnők tudni, hogy van-e és mennyiben alapja annak, hogy az osztrákok kapcsolatba hozzák a kvótát a kiegyezéssel? De erre vonatkozólag a kormány nem hajlandó a közvéleményt tájékoztatni. Régi gyakorlat, mely nem mindig vált be.

A kiegyezési tárgyalások. *Wekerle* Sándor és *Darányi* Ignác miniszterek 5 óra 15 perckor, *Kossuth* Ferenc kereskedelmi miniszter és *Szterenyi* József államtitkár este 10 óra 30 perckor Bécsbe utaztak a kiegyezési tárgyalások folytatására. A kormány egyik tagja a Magyarország munkatársa előtt kijelentette, hogy a kiegyezési tárgyalások eredménye egyelőre beláthatatlan. A kormány teljes erővel törekszik, hogy a tárgyalások befejeztesenek, erre azonban ma még nincsen kilátás.

A horvát nyelv ügye a vasutasok törvényében. *Kulmer* Frigyes gróf horvát főrendiházi tag a *Nap* munkatársa előtt *Kossuth* Ferencnek *Tomasics* beszédére tett kijelentésére vonatkozóan úgy nyilatkozott, hogy nincs igaza *Kossuth* Ferencnek. Horvátországnak egy hivatalos nyelve van s ez a horvát. Az alkotmányosság letörésével súlyos sérelem esett Horvátországon, emelvények szerencsétlen következményei azonban nemcsak rájuk nehezedik, hanem Magyarországot sem fogják érintetlen hagyni.

ORSZÁGGYÜLÉS.

A képviselőház ülése.

Budapest, július 11.

Elnök: *Fusth* Gyula.

A múlt ülés jegyzőkönyvének hitelesítése után

Eber Antal: A zárszámadási vizsgálóbizottság jelentését terjeszti be az 1904. évi állami zárszámadásról. A kamarai levéltár jelentését követeli az osztrák Archiv—Rath határozatával szemben mely szerint a levéltár közös intézmény maradjon.

A képviselőház erre nézve már régebben 1904-ben elfogadott a Ház egy oly határozatot, mely szerint a levéltár ketté választatik és a rákövetkező rész Budapestre szállittatik. A kormányt kell tehát utasítanunk a szétválasztás megtétele és a képviselőház határozatának végrehajtására.

A Tisza—Hieronymi pénzkezelésének megbélyegzésére sajnos be kell érünk az egyszerű elítélő határozattal, aminthogy az 1903. évi zárszámadásnál is csak evvel bélyegeztük meg a fent nevezett minisztereket.

Hencz Károly különvéleményével szemben a bizottság álláspontját védelmezi. *Fejérváry* Géza báró nyugdíjának kérdésében nem találja megfelelőnek a retorziókat azt a módját, mely szerint *Fejérváry* tábornagy nyugdíjából részére darabont kapitánnyá kinevezése alkalmával meghagyott 7200 koronát keressük rajta annál inkább sem, mert az 1885. évi 11. t.-c 33. §. rendelkezései egyáltalán nem illenek a jelen esetre.

A jelentést elfogadásra és tudomásul vételre ajánlja.

Hencz Károly: Nem elég az, hogy buzgalommal vizsgálja a bizottság a zárszámadásokat, hanem a minisztereket, ellenőrizve a költség-

vetés keretei közé kell utalni. Másrészt költségvetési jogunk, de minden alkotmány biztosítékunk illuzoriussá válik. Az előadóval polemizálva külön véleményét indokolja. A *Fejérváry* báróval szemben hangoztatott méltányosságot alpnélkülnek tartja és főleg törvénytelennek is. *Fejérváry* mint várakozási állományba helyezett tábornagnak nem lett volna szabad darabont kapitánnyá történt kinevezése után tábornagyilag illetményét is meghagyni.

A közös ügyi kiadásokról való zárszámadásnál e közös számvevőszék lehetetlenségét bizonyítja. A Háznak 1903. évi költségvetés zárszámadásról szóló határozatát kritizálja.

Elnök: Figyelmezteti szólót, hogy a Ház határozatát kritizálni nem lehet.

Hencz Károly: Tiltakozik a bizottság felmentő határozata ellen a törvényesség nevében.

Buza Barna: A *Hencz* Károly elhangzott beszédéből azt látja, hogy a 48-as irány követésében *Hencz* Károly igyekszik a 48-as pártot tullicitálni. Ő ezt a versenyt örömmel fogadja. De ne csak itt licitáljanak, hanem majd a nagy gazdasági és közjogi kérdésekben is. A függetlenségi párt tudja mi a kezdője. Határozati javaslatot terjeszt be. A képviselőház utasítja a pénzügyi minisztert, hogy a sósó-jövedelmekre vonatkozólag kötött szerződések iratait az 1905. évi zárszámadásokkal kapcsolatban terjessze a Ház elé.

Szünet után

Nagy György szólalt fel. Mondják — ugymond — hogy a kormány a királynak ígéretet tett, hogy a *Fejérváry* kormányt vád alá nem helyezi. Ő erről nem tud semmit, neki soha senkise mondta.

Kiáltások: Százszor is mondtuk!

Nagy György: Ő esküvel fogadta a népeknek, hogy a *Fejérváry* kormányt vád alá he-

csak bolti cikk volna. Igazán jó vásárt csináltak. Azt hiszem, boldog leszek vele.

Az öröm annyira erőt vesz rajta, hogy egészen megfeledkezik arról, hogy nincsenek egyedül és megcsókolja. *Suzanne* halkán felsikolt; de senki sem veszi észre.

A közjegyző asztala előtt ismét heves hangok hallatszanak.

Turnadon: Abból nem lesz semmi! Mondtam, megfontam! 50.000 frank értékpapirokban volt kikötve, de nem az, hogy milyen értékpapirokban.

Barbadon: Ohó! Azt hiszi engem becsap-hat? nekem ugyan beszélhet. A maga bányavállalata fabatkát sem ér! A papirjai tüze való-lók. (A feleségéhez.) Csak nem ettünk bolond-gombát, hogy elfogadjuk! Követelem, hogy az ötvenezer frank olyan papirokban legyen, amelyeket azonnal ebben az értékben lehessen be-váltani.

Turnadon (akiben már forr a düh): Halljal engem ne tartson csalónak!

Barbadon: Ha azt a rongyot akarja a nyakamba varrni, akkor az.

Turnadon: Mi vagyok?

Barbadon: Csa . . .

Turnadon már rá akar sujtani, amikor a két feleség közbe veti magát.

— Georges!

— Jules!

— Legyetek egy kissé udvariasabbak!

Turnadon: Viszket a tenyerem, ha erre az emberre nézek.

Barbadon: Nekem meg a markom ökölbe szorult!

Közjegyző: Uram, az idő drága. Menjünk tovább!

Turnadon: Menjünk tovább. Tehát 50.000 frank . . .

Az ablakban:

— Minél mélyebben nézek a szembe, édes *Suzanne*om annál mélyebben látok a menyországba. Mintha a kék eget látnám azokban . . . A mosolyod, akár a tavaszi napsugár, amely a virágok közt játszik . . . Ah, *Suzanne*, sosem hittem volna, hogy ilyen gyorsan ébred a szerelem!

— Hát szeretsz?

— Imádlak. Képes volnék érted a sárkányokkal megvívni. Képes volnék utolsó csöpp véremig élni-halni érted!

— Istenem, milyen boldog vagyok!

Turnadon: Akarja, vagy nem akarja? Én tovább nem alkuszom ilyen fráterrel.

Barbadon: Süsd meg a bányapapirjaidat, te uzorás!

Turnadon: Bandita!

Barbadon: Hogy nekem ilyen gazemberrel kellett összeakadnom!

Turnadon (kirántja a közjegyző kezéől az irást és széttépi): Nesze, edd meg! — *Suzanne* megyünk!

Barbadon: Alfonz, megyünk! . . . gazember!

Turnadon: Lóköttő!

Alfonz és *Suzanne* megdöbbenve néznek a szüleikre, azután egymásra.

A két mama hozzájuk megy.

Mme Turnadon (büszkén): Ilyen családba nem házasodunk!

Mme Barbadon: Még jó, hogy a kellő időben megismertük magukat.

Alfonz: De hát az égre, mi történt?

Turnadon: A házasságból nem lesz semmi!

Alfonz egészen magánkivül van; *Suzanne* könnyezik. Szerelmesen, fájdalmasan néznek egymásra. De hát hiába.

Amikor távozóban vannak, *Alfonz* odasugja *Suzanne*nak:

— Holnap 10 órakor megvárom a házuk előtt.

— Ott leszek. Szökünk.

Berr de Salome.

Az érmelléki Kereskedelmi és Ipari Részvénytársaság
borkiviteli osztálya ajánlja tisztán kezelt hegyi borait.

lyezését megszavazza. (Nagy zaj.) Ha valami más határozat hozott volna, az elől meghajolt volna.

Csizmazia Endre: Hát az igazságügyi bizottság határozata? Most már tudod, hát hallgas!

Somogyi Aladár: Lépjen ki a pártból.

Nagy György: De most nem Fejérváryék-ról van szó, hanem Tiszáékról.

Halász Lajos: Arra is esküdt tett? (Derűtség.)

Nagy György: Ő Hencz javaslatát pártolja.

Farkasházy Zsigmond két indítványt ad be. 1. A közösügyi elő nem irányzott kiadásokra. Ne adjanak felmentvényt. 2. A Tisza által elköltött kétezer koronát követeljük vissza.

Gáll Gaszton kifogásolja Fejérváry nyugdíját.

Wekerle nyilatkozata.

Wekerle Sándor miniszterelnök Henczcel szemben konstatálja, hogy minden tulkiadás az egyes miniszterek s a minisztertanács hozzájárulásával történik. A közös kiadások zárszámadás kezelése pedig sokkal szigorubb törvények szerint történik, mint a mienk. Buza Barnának azt feleli, hogy a sószállítási szerződés aktáit a jövő zárszámadásban hozzá teszi. (Helyeslés.)

A Fejérváry nyugdíjára nézve megjegyzi, hogy ő egy krajcárral se kapott többet, mint ami neki járt, hanem igenis rosszul indokolták ezt a nyugdíjkiutalványozást. De ha úgy áll, akkor nem szabad e napokban, mikor más fontosabb kérdések vannak előtérben, ebből káoszt csinálni. A 200,000 koronára kijelenti, hogy soha sem engedné meg, hogy a rendelkezési alpból semmit se szabad elszámolatlanul elkölteni.

De azt konstatálja, hogy az a kétszáz ezer korona nem megy túl azon a határon, melyet akár ő is, tételesen elszámolva, saját célokra kiadott.

Majd így folytatja a miniszterelnök:

Mikor az új politikai alakulásra vállalkoztak, nem a romokon akarták fölépíteni az új alakulatot, hanem a tiszta politika erkölcs alapján. Ezért kellett összefogni és kitartani mindnyájunknak. S higyjék el, hogy a kormány és a koalíció működése sok önmegtadással jár. Midőn a kormány azt az elvet hirdeti, hogy a nagyobb országos érdekekért fel kell áldozni a kisebbeket, akkor olyan szolgálatot tesz, amelyet a történelem fog honorálni. (Elénk helyeslés.) Ajánlja a bizottság javaslatának elfogadását. (Hosszas helyeslés, éljenzés.)

Éber Antal polomizál Hencz Károlyllyal, melyre Hencz epesen felelt s megjegyezte (miközben *Csizmazia* Endrére mutatott), hogy sokan meggyőződésük ellenére szavaznak. Ezért Justh rendreutasította, *Csizmazia* pedig személyes kérdésben utasította vissza. Azután elfogadták a bizottság javaslatát.

Ezután a Ház elfogadta az elnök indítványát, hogy a Ház üléseit október 10-ig elnapolja. Az okt. 10 én d. e. 12 órakor tartandó gyűlés állapítja meg a következő gyűlés rendes idejét.

A főrendiház ülése.

A főrendek nagy érdeklődése a vasutas javaslatoknak szült, a melyeknél a horvátok

tiltakoztak. Itt van mind a három horvát főrend: *Nikolics*, *Kullmer* gróf és *Tomisics* nyugalmazott altábornagy.

A horvátok tiltakozását *Tomisics* terjesztette elő.

Nagyméltóságú Elnök Ur, Méltóságos Főrendek! Fenntartom magamnak ugyan a jogot, hogy mint Horvátország képviselője nemzetem nyelvében is szólhassak, de mivel a méltóságos főrendekkel megakarom magamat értetni, magyarul beszélek (Helyeslés, éljenzés). A legutóbbi napok viharos eseményei a horvát képviselők obstrukciója és ennek letörése a magyar kormány részéről kiélesítette az ellenszenvet a magyar és horvát nemzet között, amelyek, bár a sors testvérekül szánta őket, egymásnak az utolsó évtizedek óta csak keserűséget szereztek.

Nagyméltóságú főrendek! Bátorodom társaim és a magam nevében, mint horvát országgyűlés kiküldött képviselője kijelenteni, hogy a vasuti szolgálati rendtartásról szóló törvény javaslat felett semmitéle vitába nem bocsátkozom és csakis ezen nyilatkozat felolvasására szoritkozom. (Halljuk! Olvassa).

A tárgyalásba vett és a vasuti szolgálat rendezéséről szóló törvényjavaslat Horvát-Szlavon- és Dalmátországok nemzete, politikai egyéniségének megsértését tartalmazza, mert tagadja a horvát nyelvnek, mint Horvát Szlavon- és Dalmátországok területén egyedüli szolgálati nyelvnek kizárólagosságát, mely bennünket, mint politikai nemzetet, megillet és mely biztosítva és határozottan szerződésileg megállapítva van a közjogi egyezmény által, mely egyrészt Magyarországra és más részről Horvát- és Szlavonországok közt kötött és mint közös alaptörvény Magyarország részére külön mint 1868: XXX. magyar t.-c. és Dalmát-Horvát és Szlavon országok részére külön mint 1868: I. Horvát Szlavon-Dalmát t.-c. becikkelyeztetett.

Ezen egyezmény rendelkezéseiben, mely ugy Magyarország, mint Dalmát-, Horvát- és Szlavonországok alkotmányának részét képezi, változás a 70-ik §. szerint csak ugyanazon módon, amint létrejött, azaz mindazon tényező hozzájárulásával tételhetik, amelyek kötötték. Ennek következtében mi, a Horvát-Szlavon-Dalmátországok országgyűlésének kiküldött képviselői ezen törvényjavaslat előterjesztésében, mely az egyezmény 70-ik §-ában becikkelyezett alapelveket és jogokat sérti, oly eljárást vagyunk kénytelenek látni, mely magas testület alkotmányos hatáskörét meghaladja és e szerint alkotmányos sértést tartalmaz.

Hogy pedig mint Horvát-Szlavon és Dalmátországok országgyűlésének kiküldött képviselői ezen tárgyalásban való közreműködésünkkel és nem törődve a móddal, amelylyel és ahogyan a közös országgyűlés képviselőháza a javaslatot elfogadta — a horvát királyság alapjogaiba és ezzel Szent István koronája országainak összalkotmányába való alkotmányellenes belenyulást ne szentesítsük, kénytelenek vagyunk ezen főrendiházat ünnepélyesen tiltakozva a törvényjavaslat előterjesztése ellen, azon határozott kijelentéssel elhagyni, hogy az esetre, ha a magas testület ezen törvényjavaslatot elfogadja, nekünk mint a horvát országgyűlés kiküldött képviselőinek nem marad egyéb hátra, miut a mandátumaink továbbbi gyakorlását a Horvát-Szlavon- és Dalmátországok országgyűlésének határozatától függővé tenni.

Felolvasván a deklarációt, a horvát főrendek elhagyták a főrendiházat.

Kossuth Ferenc *Tomisics* beszédére kijenti, hogy a horvát képviselők obstrukcióját nem a korona törte le, hanem a képviselőház szabályai tették lehetetlenné. A vasutas javaslatok nem tartalmaznak alkotmányos sértést. A magyar kormány és a magyar nemzet nem akarja a horvát jogokat csorbítani. A valóság az, hogy eddig nem kellett horvátul tudni a horvátországi vasutasoknak, ezután azonban kell horvát-

ul beszélniök. Tehát adományt adtunk a horvát nyelvnek. Kéri a főrendeket, fogadják el a javaslatot.

A jelenlevő három horvát főrend: *Nikolics* Vladimir, gróf *Kullmer* Frigyes és *Tomisics* Miklós kivonultak az ülés teremből.

A jkv. felolvasásával az ülés 12 órakor ért véget.

Városi közgyűlés.

— Első nap. —

Előre látható volt, hogy mozgalmas gyűlése lesz Nagyvárad város törvényhatóságának, dacára, hogy igen sok városatya már messze élvezi a nyári pihenő kellemességeit.

Mivel választás volt, 75 bizottsági tag megjelent a közgyűlésen, hogy leadja szavazatát. Egyszerűk a választás után ott is hagyta a város házat.

A zárszámadásoknál volt az első vita. Itt megesett az, hogy az általános vitánál a részletekhez beszéltek, a részletes tárgyalásnál pedig csak általános megjegyzéseket tettek.

Mikor az állami iskolák felállításának kérdésénél már nagyon kevesen voltak, úgy hogy a tanács tagjaival együtt 18-an szavazták meg a tanács javaslatát, s ellene csak ketten szavaztak.

A tárgysorozatból, dacára, hogy fél 8 óráig tartott a gyűlés, még igen sok dolog maradt elintézetlenül a mai folytatolagos közgyűlésre.

Az első napi tárgyalás lefolyása a következő volt:

Glac Antal főispán elnökölt,

Jelen voltak:

Rimler Károly, *Bordé* Ferenc, dr *Istvánffy* István, *Juricskay* Barnabás, dr *Cseresznyés* Béla, *Gerő* Armin, *Komlóssy* József, *Darvassy* Lajos, *Lukács* Ödön, *Dús* László, *Tóth* Márton, *Sztarill* János, dr *Baróthy* Ákos, *Köszeghy* József, *Ragány* János, *Szűts* Géza, *Markovits* Sámuel, *Papoczy* Ferenc, dr *Bozóky* Alajos, dr *Déri* Ferenc, *Fröhlich* János, dr *Hoványi* Géza, dr *Hoványi* Gyula, dr *Konrad* Márk, *Kiss* Dávid, *Mezey* Mihály, *Millye* Gyula, *Nozák* Rezső, *Schöpflin* Ágoston, *Stark* Gyula, dr *Stokker* József, *Szokoly* Tamás, dr *Várady* Zsigmond, dr *Adorján* Emil, dr *Altmann* Jakab, *Balogh* Döme, *Beczky* Lajos, *Czegléd* Sándor, *Czegléd* Jeremiás, *Cser* János, *Fényes* Manó, *Déry* János, *Köblös* Ferenc, dr *Kecskeméti* Lipót, dr *Radó* Ignác, *Schwartz* Izidor, *Sulyok* István, *Széles* Lajos, dr *Vucskics* Gyula, *Weisz* Károly, *Gábel* Jakab, *Lövenstein* Zsigmond, *Reismann* Mór, dr *Tóth* Ferenc, dr *Weisz* Márton, *Weisz* Ernő, dr *Bárdos* Imre, *Fleischhacker* Gyula, dr *Grósz* Menyhért, *Guttman* József, *Kiss* Elek, dr *Kurländer* Ede, dr *Mihelfi* Lajos, *Molnár* Henrik, *Müller* Salamon, *Oláh* Ferenc, *Pekánovits* Imre, *Plesz* Áron, *Poynár* János, *Rádl* Ödön, *Sal* Ferenc.

A gyűlés megnyitása után felolvasták a polgármester havi jelentését, amelynek érdekesebb adatait már közöltük.

A jelentés kapcsán felszólalt *Balogh* Döme s kifogásolja, hogy *Kossuth* Lajos-utcán a csatornát kiépítették a törvényhatóság megkérdezése nélkül, sőt még be sem jelentette azt a polgármester.

Müller Salamon pedig a Széchenyi-tér elhagyott, ronda állapotára hívja fel a polgármester figyelmét.

Rimler Károly kijelenti, hogy *Kossuth*-utcán villamos vasuti síneket fektettek le s célszerű volt ezért a csatornázást most keresztülvinni s mivel a kérdés sürgős volt, nem jelentették be. Az építési költségeket az érdekelt háztulajdonosok viselik, addig, míg az általános csatornázásra kerül a sor. — A Széchenyi-tér állapotát figyelemmel kíséri s intézkedik.

Balogh Döme még kijelenti, hogyha így

részletekben építik ki a csatornákat, az nem 3, hanem 6 millióra kerül. Minden munkához nyilvános pályázatot kell kiírni.

A polgármester jelentését tudomásul vették.

Az irnok választása.

A megüresedett irnoki állásra 12 pályázat adatott be. A kijelölt választmány ezek közül hármát és pedig *Zilagy Antalt*, *Mayercsik Ferencet* és *Akhandesz Istvánt* jelölte.

A választást *Mezey Mihály* szavazatszedő elnök, dr. *Vucskics Gyula* és *Becskay Lajos* tagok vezették.

Beadatott összesen 75 szavazat s ebből nyertek:

Zilagy Antal	45
Mayercsik Ferenc	16
Akhandesz István	14

szavazatot s így *Zilagy Antal* választott meg irnokká.

A hadapród iskola alapítványi helye.

A nagyváradai honvéd hadapródiskolánál megüresedett két városi alapítványi helyre három pályázat érkezett be. A tanács javaslatához képest a két alapítványi helyre első sorban *Becsey Lászlót* és *Hegedüs Ottót*, másodsorban pedig *Barátky Bélát* ajánlja a törvényhatóság a miniszternek.

*

A kivételes házárdómentesség megadása tárgyában a pénzügyminiszter leiratot intézett a városhoz.

Dr. *Adorján Emil* elismeréssel adózik a tanácsnak, hogy ezen kivételes adókedvezményt kieszközölte. Indítványozza, hogy különösen *Lukács Odón* adóügyi tanácsnoknak a közgyűlés elismerését fejezze ki.

A miniszter leiratát, *Adorján* indítványával együtt elfogadták.

Győrvarmegye azon feliratát, hogy április 11. helyett március 15-ét, mint nemzeti ünnepet törvénybe iktassák, hasonló felirattal pártolják.

Eppen így pártolják Kolozsmegyének azon feliratát, hogy a kolozsvári egyetem kórtani intézetével kapcsolatosan veszettség elleni oltóintézetet rendezzen be a kultuszminiszter.

A város zárszámadása.

Beterjesztette a tanács Nagyvárad város 1906. évi zárszámadását.

Dr. *Adorján Emil* konstatálja, hogy a főszámvevő nagyobb munkát adott a zárszámadásban, mint várták, de könnyebb áttekintés céljából a házipénztár, a leltár, az alapok számadása külön nyomtatással ki a jövőben. A leltár kinyomtatása három évenként elegendő; az alapok számadása is kisebb alakban adassék ki. A mostani zárszámadást egy hétig kellett tanulmányozni. A legfontosabb rovat a befolyt jövedelem kimutatása, a többi magyarázat. A tanács pénzügyi politikájában nem látja azt, hogy a polgárság érdekében működne. Egy százalék pótdadót meg lehetett volna menteni. A kisdédóvó pótdadóból a fel nem használt 5000 koronát be kell adni az állampénztárnak. Szaniszló-alapítványból ezen 5000 koronával a kisdédóvó mellé menedékházat kellene felállítani, vagy lehetne a kisdédóvó adót 3 százalékról 2 százalékra leszállítani. Arra hívja fel a tanács figyelmét, hogy az óvodai pótdadó leszállítására tegyen javaslatot. Ezután a város kaszárnyapolitikájával foglalkozik. Mi ráfizetünk a kaszárnyákra, míg más város 50 ezer koronát nyer. Kérjen a város magasabb bért. A városi szőlőtelepet be kell szüntetni, mert deficitel dolgozik. A zárszámadást általánosságban elfogadja.

Balogh Döme kifogásolja, hogy 3000 koronát adjanak ki a zárszámadás nyomtatására. A kettős könyvvezetés behozatalát sürgeti a városnál. A jövő képe nem kecsegtető.

Dr. *Hoványi Gyula* a városi szőlőtelep ér-

dekében szólal fel. A filoxera elpusztította a szőlőket s a szőlőtelep felállításának lehet köszönni, hogy a hegy jóresztét ismét beültették. Ezen értéktelenül hevert terület ma értékes jó föld. Nagyvárad az által becses, mert hegye van. Használják fel ezt a kincset, amelyet éppen fel kell karolni, hogy a bérkaszárnnyak mellett ide jó levegőjű hely is legyen.

Adorján Emil ismeri, hogy a szőlőtelep a múltban hasznos szolgálatot tett, de ma már nincs szükség rá.

Rimler Károly dicséretet lát a tanácsra abban, hogy *Adorján* csak 3 pontot tudott kifogásolni. Az óvodaadóra nézve szerződés van az állammal, hogy azt beszállítja az állampénztárba. A katonaság adja a legnagyobb forgalmat s baj lenne, ha a kaszárnyákat felhagynák. Ahol lehet, megvédik a város érdekét s új építkezést a ketonáknak csak magasabb bér mellett teljesítenek. A szőlőtelep hálára kötelező szolgálatot tett a szőlőtulajdonosoknak. Az idők változtak s azért tárgyalások folynak, hogy tartartják-e tovább. Fejtegeti, hogy a tanács 79,000 korona fedezet nélküli tétel mellett is maradvánnyal zárta le az évet.

Ragány János válaszol a felszólalásokra. A zárszámadás a közgyűlés intencióinak megfelelőleg lett összeállítva. Eddig 500-600 koronába került, most pedig 2900 korona volt a nyomdaköltség. Írásbeli előterjesztést tesz a zárszámadás más alakban való kinyomtatására. Az óvodaadó feleslegét szerződés szerint be kell szolgáltatni a kir. adóhivatalhoz.

Ezután a zárszámadást általánosságban elfogadták.

A részletes tárgyalás során dr. *Várady Zsigmond*, dr. *Adorján Emil*, *Rimler Károly*, dr. *Gross Menyhért*, dr. *Vucskics Gyula* szólaltak fel, mely után a zárszámadást részleteiben is elfogadták.

A tanács előterjesztést tett, hogy a beruházási kiadásokra engedélyezett kölcsön összegből 300 ezer korona folyó számla hitelt a Magyar Általános Hitelbanktól vegye fel.

A tanács javaslatát elfogadták.

Interpelláció.

Hat óra lévén, a bejegyzett interpellációt hallgatták meg.

Balogh Döme kifogásolta, hogy a dr. *Radó Ignác* és *Pollák Pál* által Teleky- és Magyar utcák között nyitandó utcánál a szabályrendeletben megszabott nagyságnál kisebb házhelyekre építkezési engedélyt ad a tanács. Tűz esetén ebből óriási veszedelmek keletkezhetnek. Hajlandó e a tanács intézkedni, hogy a szabályrendelet betartassék.

Komlóssy József tanácsnok válaszolt. A szóban levő parcellázásnál 8-9 házhely kicsi volt s erre nem adtak építkezési engedélyt. Most azután az új (leendő) szabályrendeletnek megfelelően parcellázták a területet s mind nagyobb 400 méternél. A tanács közelebb foglalkozik az építkezési engedélyekkel.

A választ tudomásul vették.

Az állami iskolák felállítása.

Az interpelláció után folytatták a még hátralevő ügyek tárgyalását.

A tanács előterjesztette, hogy a kultuszminiszter által leküldött *Halász Ferenc* miniszteri tanácsos kétféle proziciót tett. Vagy ad az állam 20 új tanítói állás szervezéséhez évenként 2000 koronát s ez esetben ezek is községi jellegű iskolák lesznek; vagy 20 osztályú állami iskolát állít fel, de ezek részére a város ad épületet és teljes berendezést. A tanács az utóbbi felvétel, vagyis az állami iskola felállítását javasolja s azért irjon fel a város, továbbá kérje, hogy a most megválasztott 12 új tanerőt is vegye át az állam Végül indítványozza, hogy az ezen ügyben tanúsított jóindulatért gr. *Apponyi Albert* kultuszminiszternek szavazzanak köszönetet.

Glac Antal főispán megjegyzi kapcsolatosan, hogy a kérdést valószínűleg a legrövidebb idő alatt eldönti a miniszter. A miniszter képviselőjéül folytatott tárgyalások alapján ajánlja,

hogy kérje még a törvényhatóság a reáliskola segélye címén a város által fizetett évi 8000 korona elengedését és a közs. polgári leányiskola felépítését. E két dologban is intézzen feliratot a város a miniszterhez.

Dr. *Hoványi Gyula* a főispán kijelentését úgy értelmezi, hogy bármely módozatot fogadjon el a közgyűlés, azt gyorsan elintézi a miniszter. Ezt azért hangsúlyozza, hogy kitűnjék, miszerint a miniszter nem foglalt állást az államosítás mellett. Ő nem fogadja el a tanács javaslatát. A város községi iskola jelleggel fejlessze, mint eddig az iskolákat. Anomalia lenne, hogy másként díjazott állami iskola lenne a községi iskola mellett. Az iskolák építése visz el rengeteg összeget. Kimutatja, hogy a kérdés nagyon csekély különbséget tesz pénzügyi szempontból, de feladjuk az autonómiát. Hogy új községi tanító lenne az első módozat mellett. Nem közömbös, hogy a mi gyermekeink nyerjenek itt alkalmazást. Az sem ér sokat, hogy szerződésben kikötik, miszerint egyenlő képesítés esetén helybeli tanerő a kinevezésnél előnyben részesül, mert nem mindig a tanítóképzőben szerzett kalkulásokon fordul meg a jó tanítás. Az a lényeg, milyen az illető egyénileg. Az iskolaszék pedig ismeri az ittenieket. Nem akarja, hogy sok család csalódjon gyermekének elhelyezésére nézve. Ne dobjuk oda az autonómiát. Azért sem, hogy később majd a pénz miatt a többit is államosítsák. Ott kell állami iskola, hol nincs iskola, vagy ahol a nemzet érdeke kívánja, vagy a műveltség olyan színvonalon áll, hogy az iskolaszék nem felel meg. Magyarországon helyes, hogy minden nemzetiség, vallás a hazafiság keretén belül iskolákat állíthasson.

Dr. *Várady Zsigmond*: Felekezetiiséget vinni be!

Dr. *Hoványi Géza*: Az sem baj, mert a hazafiság mellett lelike óhaját kövesse. a kath. a kath. irányt, a protestáns a protestánst, a zsidó a zsidót. Magyarország nem atheista állam. A községi iskola állami érdek is, esetleg darabant kormányok alatt. A mellett van, mint községit állítsuk fel a 20 osztályt.

Gábel Jakab elismeréssel szól a főispánnak ebben a kérdésben tanúsított eljárásért. Kifogásolja, hogy nincs benne a tanács előterjesztésében az iskolaszék azon határozata, hogy a már megválasztott 12 új tanerőt már vegye be a 20 állami tanító között. Dr. *Hoványi Gyula* beszédével foglalkozik s cáfolni igyekszik azt. Elfogadja a tanács javaslatát, azzal, hogy a már megválasztott 12 tanerőt a 20 ba vegye át az állam.

Rimler Károly felvilágosításul megjegyzi, a 12 tanerő átvételét a 20 új tanerőn kívül kéri.

A többség a tanács javaslatát fogadta el, a főispán pótlásával.

*

Dr. *Dóri Ferenc* azon indítványát, hogy a közs. polgári fiú és leányiskola államivá tételét kérje a törvényhatóság, kiadták a tanácsnak, hogy a közs. polg. leányiskola építésének kérdésével kapcsolatosan terjessze elő.

A községi iskolák szegény tanulóinak tandija címén 31000 koronát leírtak.

E tárgynál dr. *Várady Zsigmond* felhívta a tanács figyelmét, hogy az elemi iskolák teljes tandijmentessége iránt tegyen előterjesztést.

A zálogházak kamatainak leszállítására vonatkozó tanácsai javaslatot elfogadják s feliratot intéznek a miniszterhez az állami zálogház felállítására iránt.

Tibor Andor festőművész növendéknek még egy évre megszavazták a 600 korona segélyt.

Az idő előrehaladván, fél 8 órakor a főispán a tárgyalást berekesztette.

A még hátralevő ügyeket ma, pénteken délután tárgyalják.

Az új fogház.

Árlejtés az ügyészségen.

Az a hatalmas épület, mely a Széchenyi térről átnyulik Nagy Sándor-utcára, részint az idő, részint pedig a szomszédos épületek változása folytán jelenleg alkalmatlan több fogháznak.

Vannak részek, melyek félméterre vannak a földben, míg építéskor ezek a földszínen voltak. A sok talajtöltés egy félmétert törölt el az épület magasságából. Azonban az a változás nem változtatta meg az épület hivatását és belsőjét. Továbbra is az elitáltak vannak benne.

Különösen egészségtelen most az épület főszárnya, mely a Rákóczy-ut irányában van. Ez az épületszárny mindössze pár lépésre van a Rimanóczy bérháztól, mely újabban épült s a világitást igen meggyengítette s az épületnek ez oldalára néző cellákat, szobákat és termeket egészségtelenné tette.

Egyedül az udvar közepén keresztbe épített fogház épület az, mely épen hogy türethető állapotban van. A többi épület mind kifogás alá esik. És erre az épület tömbre évenként igen nagy összegeket költenek, mert folyton fordul elő javítási rész. A javított részek pedig csak addig jók, ameddig a mellettük való nem kívánja meg a javítást.

Allandóan kell ezt az épületet toldozni-foldozni és mégsem megfelelő. Egy általános javítás pedig horribilis összegbe kerülne, amely elég volna egy új épület létesítéséhez.

A királyi főügyész különben belátta azt, hogy a folytonos javítgatások nem vezetnek célhoz, azért felterjesztést készített egy új ügyészségi épület kézirata végett. A miniszter azonban nem fogadta el a felterjesztést, mert jelenleg nincs rá megfelelő fedezet. Az ügyet azonban még sem utasította el végleg, mert kellő fedezettel való rendelkezés esetén megoldást fog nyerni az ügy. Erre pedig két év leforgása alatt biztosan lehet számítani.

A miniszter ez intézkedését a költségvetések ügyével küldte le s ugyanakkor az épület tatarozására e öirányzott összeget is leszállította. A tatarozási munkálatokra e hó 18-án lesz meg az árlejtési tárgyalás.

Az új igazságügyi épület helyére vonatkozólag kombinált különböző helyek egyike sem felel meg a valóságnak sem, sem pedig a célnak. Az új épület a jelenlegi helyén lesz. Az építkezés alatt a rabok a vidéki fogházakban lesznek elhelyezve, kivéve a vizsgálati foglyokat, akik Nagyváradon maradnak.

UJDONSÁGOK.

A felebbezések hatása.

A tanítói választás ellen beadott felebbezések révén ismét foglalkozik a sajtó és a közvélemény a választás és a felebbezések okával és következményeivel. Az egyik helybeli lap megint a régi nótát fujja, holmi felajánlott és visszautasított paktumról, amely azonban csak ő fantáziájukban létezik, ellenben az illetékes körök mit sem tudnak róla.

Egészen okos volt annak a választásnak az oka. Régen és nyíltan emlegették egyes iskolaszéki tagok, hogy ők nem ismerik el a helyetteseknek szerzett jogait. Nem ismerték el pedig azért, — de ezt már csak maguk közt

vallották be — mert a helyetteseknek 90 százaléka katolikus. Ezért nem kellett nekik a helyettesek, hanem választottak helyettük idegeneket. Sőt tovább akartak menni; a kisegítőket mind szélnek akarták eresztetni s helyükbe megint idegeneket ültetni.

A felebbezés úgy látszik fáj most nagyon ezeknek a köröknek és szidják érte a klerikálisokat.

Pedig hát a felebbezést nem a klerikálisok találták ki. Hat évvel ezelőtt Ritoók és Csák Máté felebbeztek meg egy választást s a megválasztott tanítónő fél esztendeig nem tudta elfoglalni emiatt állását, kárpótlást pedig csak az Isten adott neki érte. Tavaly dr Halász Lajos és társai felebbeztek és el is érték a választás megsemmisítését.

Hogy a mostani felebbezéseknek mi lesz az eredménye! — előre senki sem mondhatja meg. Az valószínű, hogy a felsőbb hatóság nem fog olyan könnyen átsiklani a helyettesek szerzett jogai felett. Annyi eredménye különben már is van a felebbezéseknek, hogy a győztes párt gondolkodóba esett és hir szerint indítványozni fogják az eddigi helyetteseknek további alkalmazását.

Ugy látszik, mégis kezdődik a kijózanodás. Ideje is lenne.

* **Árpád emlékűnnep.** Árpád halálának ezredéves fordulóját fényes ünnepélyek keretében akarják megünnepelni. Az ünnepély ez év szeptember havában lesz megtartva. Az előkészítő bizottság most köriratot bocsájtott ki minden vármegye és város törvényhatóságához, hogy az ünnepély fényének emelése végett küldöttség leg jelenjenek meg Pusztaszeren. Ugyanakkor anyagi támogatást is kér az ünnepély előkészítő bizottsága.

* **Szobrot gróf Leiningennek.** Az aradi 13 egyik daliájának kíván Torontál megye Törökbeceán méltó emléket emelni. A megye azonban nem képes a kiadásokat egészben viselni, azért kérelemmel járult Nagyvárad város törvényhatóságához, hogy gyűjtés útján járuljon hozzá a tervezett szobor felállításának megvalósításához.

* **Tizenkét gyógyszertár Nagyváradon** (?) Véghe János felsővizégi gyógyszerész kérelemmel járult a belügyminiszterhez, hogy részére Nagyvárad város területén patika jogot adományozzon. A kérelmező Sztaroveczky, Csengeri és Korona utcák összejövetelelél akarja gyógyszertárát felállítani. A kérelmet a miniszter véleményezés végett leküldte a városhoz. A XII. gyógyszertár aligha fog felépülni Nagyváradon a közel jövőben, mert a XI-ik ügye is igen nehezen ment keresztül.

* **Textilgyár Nagyváradon.** A honi iparpártolás végett ajánlat érkezett Nagyvárad városhoz, melyben a Honi Iparpártolás szerkesztője kérdést intézett a városhoz, hogy milyen kedvezményekben hajlandó részesíteni egy textil cérnagomb csiszoló korong gyárat, ha az a városban készülné. A város ingyen telket, községi adó és köztámmentességet biztosított egyelőre a gyárnak s erről tudatta is a kérdezőt. Időközben azonban egy másik város sokkal előnyösebb ajánlatokat tett a gyár felállítására s így a tárgyalások azzal folynak jelenleg. Nagyvárad megint elesett egy fontos ipartelegtől, mely a város forgalmát s kereskedelmét emelte volna.

* **A gyermekvédelem reformja.** A gyermekvédelem terén igen hathatós munkásságot fejtettek ki a törvényhatóságok, miért is a miniszter a gyermekvédelmi törvény értel-

mében elrendelte, hogy úgy a megyei, mint a városi törvényhatóságok saját keblükből 2—2 tagot válasszanak a gyermekmenhely bizottságába. E rendelettel egyidejűleg tudatja a belügyminiszter, hogy a nagyváradi gyermekmenhely bizottságába helyettes elnökökké *Berkovits Ferencet* és *Balogh Samunét* nevezte ki.

* **Egy temetkezési egyesület szabálytalanságai.** A nagyléiai temetkezési egyesület pénztárát valamint vezetőségét a járási főszolgabíró a járási szemvevő közbejöttével megvizsgálta s ott igen sok szabálytalanságot talált, mely az egyesület feloszlását vonja maga után az alapszabályok értelmében. A sok kihágásra tekintettel a főszolgabíró javasolja, hogy a temetkezési egyesületet oszlassa fel a miniszter. A javaslat tegnap érkezett be az alispánhoz.

* **Kassa és a házadó törvény.** Ismeretes Nagyvárad városának azon határozata, melyben a házadó törvény módosítása ügyében kimondotta, hogy felir az országházhhoz. E határozatot minden törvényhatóságnak megküldte a város s most Kassa válaszol az átiratra. A válaszoló város ez értesítésében arról tudatja a várost, hogy a hozzáintézett felirathoz hasonló határozatot hozott.

* **Kinevezés.** *Glacz Antal* főispán *Luug Gerő* lóró-ponor-remeci segédjegyzőt helyettes anyakönyvvezetővé nevezte ki.

* **Ötperces forgalom Kolozsvári-ut-on.** A kereskedelemügyi miniszter a Kossuth Lajos és Kolozsvári utcában épített új kitérők és új személy szállító kocsik műtanrendőri megvizsgálását folyó hó 10-ére rendelte el, mely tegnapelőtt minden akadály nélkül fogantositva is lett és ehhez képest már a tegnapi naptól kezdődőleg nevezett utcákban az ötperces forgalom megindult. Hétköznapon, vasár és ünnepnapon délelőtt ugyanis 5 perces forgalom lesz a László-térről a Templom-térig, a Templom-térről Várad-velencéig azonban marad a 10 perces forgalom. Vasár és ünnepnapok délutánján a László-térről Várad-velence állomás melletti végpontig lesz tennetartva az 5 perces forgalom.

* **Az érmihályfalvai ipartestület.** Az érmihályfalvai ipartestületet a kereskedelmi miniszter még a múlt évben feloszlatta, mert annak vezetői nem voltak olyanok, hogy a testületet eredményesen tudták volna vezetni. Mint újabban érmihályfalvai tudósítónk telefonálja, az ipartestület megtartotta az előjárói választást s arra képesített egyéneket választott meg vezetőikül. Az új vezetéssel már életbe is lépett az ipartestület.

* **A gör. kath. szeminárium renoválása.** A Tisza Kálmán-téren, a Nagyhid közelében levő gör. kath. finevelde, vagy köznyelven szeminárium már régi épület. Bár maga a falazata jó erős, de egyéb felszerelése avult, rozoga. Dr *Radu Demeter* gör. kath. püspök, mint értesülünk, közelebb alapos renoválás alá véteti az egész épületet s szép, modern palotává alakítja át. A terveket már készítik az államépítészeti hivatalban.

* **Gyilkosság a Wolfi-erdőben.** A Wolfi-erdőben történt gyilkosságról a tegnapi lapokban leadott közleményre vonatkozólag kijelenti a rendőrség, hogy az egész gyilkossági história csak alaptalan mese.

* **Csendőrség Érsemjénben.** Érsemjén község képviselőtestülete a rossz közbiztonság miatt kérte a belügyminisztert, hogy a községben csendőröket létesítsen. A miniszter a kérelmet nem teljesítette, mert nincs rá anyagi fedezet. Érsemjénnel egyidejűleg kérte az őrs felállítását *Gáiospetri* is, a miniszter azonban ezt is elutasította.

* **Baleset egy kerítés építésnél.** A vasutállomással szemben levő újonnan épített kőkerítésnél az egyik másfél méteres állvány regnap reggel leszakadt. Beke Lajosné és Nagy Zsigmondné napszámosnők, valamint Békési Lajos tanuló, akik az álláson voltak, azzal együtt lezuhantak. A helyszínen megjelentek Elemér r.-alkapitány, Zilahy t. r. biztos, dr. Baróthy Akos főorvos, Kőszeghy főmérnök és a mentők. A mentőknek azonban semmi dolguk nem akadt mert a lezuhant munkások csak könnyebb horzsolást szenvedtek. Az építkezést Papp János és Cseprega Miklós kőműves mesterek vállalták. A szerencsétlenségért Koszti János és Németi Lajos pallérok a felelősek. A megtartott helyszíni szemle megállapította, hogy az állványok gyengék és rosszak, az összeállítás pedig felületes volt.

* **A nagyváradai honvédek gyakorlaton.** A nagyváradai 4-ik honvéd gyalogezred tudvalevőleg szintén részt vesz a Debrecenben, illetőleg környékén tartandó gyakorlatokon, melyeken különösen a póttartalékosok lesznek nagy számmal. A gyakorlatokra már napok óta tartanak az ezredek vonulásai az ország keleti részéből. A távolabbi vidékek ezredei már ott is állomásoznak Debrecenben csupán a 4-ik honvédezred nincs még ott. A 4-ik honvéd ezrednek a napokban lett kiadva a parancs, hogy vonuljon át Debrecenbe. Az ezred ennélfogva ma reggel 3 órakor elindult s még a délelőtt folyamán Pocsajba érkezik, hol a mai napot fogja tölteni. Holnap hajnalban utra indul az ezred s erőtetett gyaloglással még a nap folyamán meg fog érkezni Debrecenbe.

* **Nagyvásár Margitán.** Margitán most áll az országos vásár, mely a környék kóbor cigányait is oda gyűjtötte. Az igen népes és igen forgalmas vásár nagyon alkalmas terület volt a cigányoknak a lopáshoz. Nem is mulasztottak el egy kínálózó alkalmat sem. Így egy albisi gazdának a tehenét hajtották el, egy másik gazdának meg 500 koronáját, míg egy harmadiknak 300 koronáját tűntették el a barna legények. Az éjjel Marok Mihály üzletét és Glück Armin fűszerkereskedését törték fel s rabolták ki a cigányok, mely után elmenekültek. A hatóság nyomozza a tolvajokat.

* **Panasz egy iparvállalat ellen.** Evek óta dolgoztat Biharmegyében Petrónon a Willgerodt cég. A község határában óriási iparvállalata van a cégnek, mely 5—600 embert foglalkoztat állandóan. A munkások között nagyon sok idegen, nem biharmegyei ember is dolgozik. Legújában Tordaaranyosról vitézt munkásokat a cég Petrószra. Az említett helyről 50 ember állott munkába a vállalatnál, azonban egy heti munka után félbehagyták a munkát s tegnap küldöttségileg jártak az alispánnál panaszt tenni a cég ellen. A munkások azt adják elő, hogy Willgerodt őket nem akarja fizetni s e miatt panaszt is tettek a vaskóhi főszolgabírónál, aki azonban figyelmen kívül hagyta a panaszt. A munkások kérték az alispánt, hogy utasítsa a főszolgabírót, miszerint intézkedjék, hogy az iparvállalat kifizesse őket. Az alispán jegyzőkönyvbe foglaltatta a panaszt s megtette a kellő intézkedéseket.

* **Névváltoztatás.** Wolfgang Lázár nagyváradai lakos vezetéki nevét belügyminiszteri engedély alapján Farkas-ra változtatta.

TÁVIRATOK

A horvát tulzók gyűlése.

Zágráb, július 11. A Starcsevics-párt konferenciát tartott s az erről kibocsátott manifesztumban Wekerlének Bosz-

nia és Hercegovina állásáról kifejezett nyilatkozatával szemben állást foglalnak és felszólítják a népet, hogy őrizze meg egyetértését és maradjon hű a Starcsevics-pártnak 1894-ben kifejtett programjához. Együttal ellenzik a horvát-magyar kiegyezést, s ők Horvátország önállóságának megvalósításáért küzdenek.

Tömeges emberhalál.

London, július 11. Nagy szerencsétlenség hírére vesszük Filadelfiából, hol egy vasöntöde összeomlása folytán 40 ember lelte halálát. 15 holttestet már kihúztak a romok alól.

Az újságírás egyetemi tanszéke.

Berlin, július 11. A darmstadti egyetemen tanszéket állítanak az újságírás megtanítására. Erre a tanszékre Maissner frankfurti szerkesztőt fogják kinevezni.

Igazságszolgáltatás.

Keszthelyi Zoltán vád alá helyezése.

Ismeretes az a rágalmozási per, melyet Glac Antal főispán indított Keszthelyi Zoltán megyei főjegyző ellen a terem kinyitása ügyében. Az ügygel tegnapelőtt foglalkozott a vádtanács, mely Keszthelyit vád alá helyezte. A vádtanács határozata után az ügy valószínűleg már a jövő hó folyamán tárgyalás alá kerül.

REGÉNYCSARNOK.

Művészet.

Irta: Kraszevszkij A. N.

— Oroszból. —

77.

Egy izben Lensky kikérte magának kis leányát álló tizenégy napra. Maschenkát elküldték angol nevelőjével nagyanyjához Nizába, ahol Lensky naponta meglátogatta. Midőn aztán ajándékokkal elhalmozva, édes gyöngéd emlékekkel, telt szivecskével visszatért Cannesba, hol Natália ezalatt rá várakozott, kegyetlen akaratossággal folyton-folyvást atyjának végtelen jóságáról és szeretetreméltóságáról beszélt és egyre ismételte, mily melegen, milyen gyakran és aggódva tudakozódott a mama hgy-létéről. Mély, csengő hangocskája ezalatt haragosan reszketett és a szemrehányás árnya sétéit el nagy, tiszta gyermekszemeit. Natália egy darabig egészen csendesen hallgatta a gyermekét, aztán szó nélkül felemelkedett és távozott.

Maschenka bámulva vette észre, mily ingadozva lépdél és mint a vak, beleütközik a butorokba. A kis leány mintegy odaszögeve állt meg helyén; kis homloka ráncba szedődött, kezeit csipőre illeszté és elgondolkozva szegződtek szemei a szőnyegre, mintha ott keresné kulcsát a nagy szomorú rejtélynek, mely anyira foglalkoztatá ártatlan gyermek-lelkét. Aztán egy rövid, indulatos mozdulattal, mit sok mással együtt apjától örökölt, hátra vetette fejcskáját és édes anyja után szaladt.

Natália hálószobájába vonult vissza. Maschenka halotthalványan, feszes helyzetben találta, egy karosszékekben ülve, ölében összekulcsolt kezekkel és fáradt, merev tekintetéből vigasztalhatatlan kétségbeesés volt olvasható.

— Mamácskám, bocsáss meg, oh, bocsáss meg nekem! — kérlelte a gyermek, anyja nyakát lágy karocskáival átölelve. — Olykor úgy érzem, mintha csak oly nagyon szeretnéd apát

mint én, csak nem akarnád mutatni. De miért takarod úgy el a lelkedet, miért? — Oh miért váltál meg tőle, miért? Ugyis csak keveset volt nálunk, de oly szép volt a jöttét várni és örülni rá.

És Maschenka szenvedélyes zokogásba tört ki.

Natália néma maradt. A gyermeket azonban térdeire vette és csókolgatta, dédelgette. Minden könyvét lecsókolta barna, kerek arcoskájáról. És Machenka sohasem ismételte többé kérdéseit.

Egyszer, éjjel — Maschenka hálószobáskája anyjával mellett volt — a gyermek véletlenül felébredt. A meliészobából halk, nehezen elfojtott nyöszörgés és zokogás hallatszott ki.

(Folyt. köv.)

NYILTTÉR.

Vettük a következő értesítést!

Reichard Áruházában

Fő-utcán

megérkeztek a tavaszi és nyári újdonságok a következő cikkek-ből: Préhler, Ita, angol- és olasz kalapok! Obervalder és Ladstädter-féle szalmakalapok. Eredeti Panama-kalapok. Férfi-, női- és gyermek színes cipők. Angol zefir ingek. Elegáns divatmellények.

50

Egyedüli raktár a hírneves Engelhardt-féle Carlsbadi cipőkből.

KÖZGAZDASÁG

A gabonatözsde határideje

Budapest július 11.

Buza okt.	50 kilogrammonként	10.66
Rozs okt.	— — — —	9.10
Zab okt.	— — — —	8.10
Tengeri májusra	— — — —	6.15
Tengeri jul.	— — — —	8.31

Hivatalos árfolyamok.

budapesti áru- és értéktőzsze 1907 július 11-én	
Magyar aranyjáradék 4%	111.20
Magyar koronajáradék 4%	92.90
Magyar keleti vasuti államkötvény 4%	82.30
Magyar földterhermentesítési kötvény 4%	93.—
Horvát-szlavon földterhermentesítési kötvény	95.50
Magyar nyerevény sorsjegy-kölesön	189.—
Tisza szab. és szegedi sorsjegy-kölesön	144.—
Osztrák járadék papirban	97.25
Osztrák járadék ezüstben	99.—
Osztrák járadék aranyban	116.—
Osztrák korona járadék	97.25
1860. oszt. államsorsjegyek	150.—
Osztrák-magyar bankrészvény	18.15
Magyar hitelbank részvény	750.25
Osztrák hitelbank intézeti részvény	652.—
Osztrák-magyar államvasuti részvény	660.—
20 frankos frankos (Napolendor)	19.12
Német birodalmi márka	117.77

A szerkesztésért felelős

Dr. VUOSKICS GYULA.

Alírási felhívás.

A Magyar Takarékszövetkezet első évtársulatába való belépésre.

Az évtársulat kezdődik 1907. évi július hó 1-én és tart 1910. évi június hó 30-ik napjáig

Mibelyt 1000 üzletrész jegyezve lesz, az évtársulat megalakul.

A szövetkezet célja: több apróbb betétek útján való takarékosagra buzdítani, a tagok esetleges hiteligényeit a legjutányosabban kielégíteni és az igénybe vett hitel visszafizetésére könnyű módot nyújtani.

A szövetkezet tagja lehet bárki, aki magát arra kötelezi, hogy a szövetkezet pénztárába három éven át hetenkint legalább 20 fillért befizet. A szövetkezet tagja a teljesített befizetések négyötöd részét minden kezes nélkül bármikor kölcsön veheti.

Egy üzletrész **hetenkint 20 fillér** befizetésére kötelez. Az aláírás alkalmával az első heti részlet és minden üzletrész után 5 fillér üzleti költség fizetendő be.

A Magyar Takarékszövetkezet tagjai kényelmére azt az újítást hozza be, hogy a befizetések eszközlése céljából nem kell az intézet helyiségébe hétről-hétre feljönniök, am tetemes idővesztéssel jár, mert a szövetkezet (óvadék mellett alkalmazott) pénzbeszedője minden héten felkeresi a tagokat lakásukon, hogy a heti befizetés összegét átvegye s azt az alapszabályokban előírt módon nyugtázza.

Nagyváradon, 1907. évi június 1. napján.

A Magyar Takarékszövetkezet alapítói.

A szövetkezet a **MAGYAR BANK** r. t. helyiségében székel (Fő-utca, Bazár-épület.)

Biharmegyei Takarékpénztár.

Utazási és fürdőidény

alkalmából

megőrzés végett elfogadunk

Értékpapirokat

Betéti könyvecskéket

Értéktárgyakat

Ékszereket

Csomagokat és dobozokat (lepecsételve)

Saját betéti könyvecskéinket díjtalanul
Az átvett tárgyakról **elismervényt**
adunk — és **mérsékelt** őrzési díjat
számítunk.

Biharmegyei Takarékpénztár
Kossuth Lajos-utca.

HIRDETESEK

jutányos árban felvételnek a

„TISZÁNTÚL”

kiadóhivatalában.

Nagyvárad város
VILLAMOS MŰVE

Értesíti a n. érd. izzólámpa körtéket tarti raktáron 3 legfeljebb 3-4 watt fogyasztással gyertyánként, melyek legolcsóbb áron kaphatók. **A sima izzólámpa ára darabonként 72 fillér**, ha n. dyos (matt), színes fényképező-lámpák és mindennemű izzólámpa különlegességei ugyancsak kartell áron kerülnek eladásra. Ugyancsak kaphatók **nerst-lámpák** és **osmium-lámpák** gyertyánként 1-5 watt fogyasztással.

Csillárok, és villamosmotorok eredeti gy. rak mellett

kaphatók. A villamos mű igazgatósága elváltja

villamosvilágítási

erőátviteli berendezések felszerelését, bővítését, átalakítását, javítását, izzólámpák kezelését, hozzát szénpálcák szállítását, berakását és minden e szakmába vágó munkálatokat a legolcsóbb ár mellett

Nagyobb megrendeléseknél megfelelő engedmény. Költségvetés ingyen.

Lukács Aladár

elsőrangú kalap-, fehérnemű- és uri-

divat üzlete

Nagyvárad, Fő-utca.

Telefon 516.

Központi Takarékpénztár Nagyváradon.

Alaptőke 1,000.000 korona.

Telefon szám 443.

Felhívás!

Az 1907. évi június 2-án tartott rendkívüli közgyűlésünk 5000 drb 200 kor. névértékű új részvény kibocsátása által intézetünk alaptőkéjének két millió koronára lendő felemelését harározta el.

Ezen új 5000 drb részvény átvételére a régi részvényesek **elővételi joggal bírnak** olyformán, hogy minden régi részvényre egy új részvény a megállapított 212 korona árban részükre tartatik. E vételárban a kiállítási díj és illeték már belefoglaltatik.

Az új részvények vételára után a folyó 1907. évi július 1-től a befizetés napjáig 6%-os kamat fizetendő, ennek ellenében az új részvények az üzleteredményben 1907. év július 1-től kezdve részesednek. A július 1-ig történő befizetések után a takarékpénztár 5% kamatot térít meg.

Ezen közgyűlési határozat folytán felhívjuk t. részvényeseinket, hogy az új részvényekre elővételi jogukat beárólag f. évi **július 15-ig** gyakorolják s ugyanakkor a régi részvényeket az elővételi jog gyakorlására vonatkozó lebélyegzés végett pénztárunknál bemutatni sziveskedjenek.

A befizetések 1907. november 1-ig tetszés szerinti részletekben teljesíthetők, azonban az elővételi jog gyakorlásánál részvényenként 52 korona fizetendő.

A befizetések ideiglenes igazolványok adatnak ki. Ezen ideiglenes igazolványok névre szóló részvényekre és ezzel kapcsolatosan a 200 K. n. é. részvényeknek 400 K. n. é. részvényekre való kicserélésére vonatkozólag újabb felhívást fogunk annak idején közzétenni.

Az új részvények befizetésére vonatkozólag érvényben maradnak alapszabályaink 10. §-ának a késedelmes befizetőkre vonatkozó intézkedései.

Nagyvárad, 1907. június 3.

Központi Takarékpénztár
Részvénytársaság igazgatósága.

Nagyvárad

Cabaret

a Bazárban

kedvezőtlen idő esetén az
étteremben.

a Latoure

opera parodisták.

Ferenczy

Mata

csodagyermek és az összes
szerződött tagok fellépte.

RUZSINSZKY

ILONA

az ország legszebb
hangu primadonnája,
mint vendég.

Kezdeté 8 és fél órakor.

Belépő-díj 1 korona,
fentartott hely 2 korona

Reservált helyek egész nap a Bazár-
kertben megrendelhetők.

Tisztelettel

Hatvani Károly,
igazgató.

Mezey János és Társa

— Csordás Testvérek utóda. —

Ajánljuk háztartási cikkek beszerzésére új árukkal dusan
felszerelt

☛ fűszer- és csemege kereskedésünket ☛

Szent László-tér, nagyvárad takarékpénztár épületben,
hol minden fenti körzetbe eső élelmi cikkek, csemegeárúk,
borok, friss töltésű ásványvizek a legelőnyösebben bevásárol-
hatók.

A befőzési idény alkalmából felhívjuk a t. közönség b. figyelmét
pergament-papír, zsineg, parafa-dugasz stb. a gyümölcs conserválás-
hoz szükséges áruinkra, nemkülönben a t. gazdaközönség b. figyel-
mébe ajánljuk a

Raffiát ojtó pamutot, permetezéshez szükséges
kékkő (rézgalic) raktárunkat.

Idei csurgatott akác méz.

Naponta friss tea vaj.

Két jó nevelésű fiu
tanulóul felvétetik.

Tisztelettel

Mezey János és Társa

Telephon szám 249.

Nagyvárad középiskolai Internátus.

Nagyváradon, a Tisza Kálmán téri Elek-féle házban (9. sz.) folyó évi szeptember hó 1-én

gimnáziumi, reáliskolai, felső kereskedelmi
és polgári iskolai tanulók részére

az internátusban a második évfolyam nyílik meg.

Egyenkénti tanítás nevelő tanárok vezetése és ellenőrzése mellett. Szigorú korrepetálás
és naponkénti kihallgatás a feladott leckékből.

Az intézet a város legegészségesebb helyén fekszik, közel a tanintézetekhez.

Bő tájékoztatót kívánatra ingyen küld az intézet tulajdonosa és vezetője a kívül értekez-
hetni lehet naponként 9-től 12-ig

Nagyvárad, 1907. június 14.

Dénes Pál,
intézettulajdonos és igazgató.

Nagyvárad Kereskedelmi Csarnok.

A Nagyvárad Felső Keresk. Iskola,

melynek érettségi bizonyítványa egy éves önkéntes katonai szolgálatra
jogosít s melynek eddig végzett 619 növendéke elsőrendű kereskedelmi,
gyári, bankári és pénztári cégeknél posta-, távirdai-, vasuti-, pénzügyi-, törvényható-
sági és egyéb közhivatalokban nyert kiváló alkalmazást. 1907. szeptember hó 1-én
nyitja meg 20-ik évfolyamát.

Az intézet 1906—907-ik tanévben, 136 tanuló látogatta, közöttük 70 vidéki.
Vidéki tanulóknak jó családonál való elhelyezése ügyében az iskola igazgatója, dr.
Kováts S. János ur legnagyobb készséggel jár a szülők kezére.

Az 1907—908-ik iskolai évre a beiratások folyó évi június hó 30-án s ju-
lius hó 5. első napján eszközöltenek.

Minden egyéb tudnivalóról »Tájékoztatónk« ad bő felvilágosítást, amelyet
levelezőlapon nyilvánított kívánatra az iskolaigazgató (lakik az iskolaépületben. Deák
Ferenc-utca 3. szám.) azonnal megküld. Nagyvárad, 1907. június hóban.

Reismann Mór,
a fentartó testület tagja.

Dr. Hoványi Géza,
iskolabizottsági elnök.